

La ciutat com a arxiu: les transformacions urbanes contemporànies i les possibilitats de la política

Vyjayanthi Rao

Vyjayanthi Rao és professora adjunta d'antropologia i afers internacionals a The New School for Social Research (Nova Escola de Recerca Social). Va obtenir el doctorat en antropologia sociocultural a la Universitat de Chicago i va ser professora no numerària de postdoctorat a la Universitat de Yale abans d'arribar a The New School.

La seva recerca se centra en globalització, desenvolupament i ciutats, i particularment en temes relacionats amb infraestructures, violència, memòria i política cultural de la modernitat al sud de l'Àsia, tant en l'època colonial com en la contemporània. La seva recerca actual tracta sobre la infraestructura urbana contemporània de Bombai i l'impacte dels processos globals sobre el seu futur urbà. Ha publicat diversos articles basats en aquesta recerca en diferents diaris, com *Public Culture* i *Built Environment*, i actualment està escrivint l'obra titulada *Speculative Ethic: Space, Violence and Subjectivity in Post-Industrial Mumbai* (*La globalització i l'ètica especulativa: espai, violència i subjectivitat al Bombai postindustrial*).

La ciutat com a arxiu: les transformacions urbanes contemporànies i les possibilitats de la política

“Ara... imaginem que Roma no és un assentament humà, sinó una entitat física amb un passat igualment ric i llarg; una entitat, val a dir, en què no desapareixerà res que hagi existit alguna vegada i en què les primeres etapes de desenvolupament continuen existint al costat de l’última... Si volem representar la seqüència històrica en termes espacials, només ho podem fer per juxtaposició en l’espai: el mateix espai no pot tenir dos continguts diferents... Això ens mostra que estem lluny d’arribar a dominar les característiques de la vida mental representant-les en termes pictòrics.” Sigmund Freud, *El malestar de la cultura*.

Ciutats i arxius

Comprendre la relació entre la ciutat i l’arxiu planteja diverses paradoxes interessants, ja indicades per les reflexions de Freud sobre Roma. La qüestió que es plantejava més directament era la juxtaposició de diverses temporalitats i les possibilitats de representar aquestes temporalitats i les experiències històriques que indiquen en termes *espacials*. Al nivell més fonamental, els arxius tenen connexions profundes i històriques amb la memòria i en particular amb formes de memòria considerades com a autoritzades. Les característiques formals dels arxius donen lloc a llenguatges a través dels quals es constitueix la memòria per a diferents grups de persones. En aquest context, posicionar la ciutat com una forma d’arxiu planteja nombroses oportunitats filosòfiques i ètniques que tenen relació tant amb la forma com entenem la natura dels arxius com amb la forma com entenem la ciutat contemporània.

La ciutat moderna és fonamentalment un grup de desconeguts que excedeix els límits

de qualsevol forma singular d’identitat i pertinença. Així, doncs, la qüestió de quin tipus d’arxiu correspon a la ciutat com a espai demogràfic està essencialment connectada al problema de la pertinença dins la ciutat i al de l’establiment de drets a la ciutat. Però, a causa del fet que la ciutat reuneix grups dispars de gent, també cal considerar que la ciutat —entesa com a medi— podria servir com un arxiu que més aviat *produís* connexions de forma activa entre els seus residents en lloc de només reflectir-les. En aquest escrit consideraré ambdós aspectes, a través dels quals es pot elaborar la idea de “ciutat com a arxiu”. De fet, es troben íntimament connectats i tenen relació, com he suggerit anteriorment, tant amb la nostra interpretació sobre les ciutats contemporànies com amb la nostra interpretació sobre els arxius.

La metròpoli com a medi

És innegable que l’experiència urbana contemporània està profundament mediatitzada, condicionada, en particular, per la proliferació d’estímuls cinematogràfics i d’altres tipus d’estímuls sensorials i relacionats amb la imatge. L’article pioner de Georg Simmel “La metròpoli i la vida mental”, escrit a principis del segle xx, explora ja l’impacte sensorial de la ciutat sobre la percepció de l’espai, el temps i el sentit del jo del resident urbà. “Els fonaments psicològics, sobre els quals s’erigeix la individualitat metropolitana”, escriu Simmel, “són la intensificació de la vida emocional deguda al ràpid i continu canvi dels estímuls externs i interns”. La metròpoli és tant la causa com l’efecte de les formes que han pres les relacions socials en els temps moderns, principalment la transformació de les relacions socials en relacions de càlcul. Simmel

escriu que “les relacions i les preocupacions dels residents metropolitans típics són tan variades i complexes que, sobretot com a resultat de l’aglomeració de tantes persones amb interessos tan diferenciats, les seves relacions i activitats s’entrellacen les unes amb les altres en un organisme format per molts membres”. Per a Simmel, aquesta interpretació de la metròpoli com a medi és fonamental per a la seva teoria del desenvolupament del tipus de personalitat metropolitana.

La mateixa forma metropolitana correspon a l’economia monetària i, així, esdevé un tipus molt particular de medi dins del qual es negocien les relacions socials. “Una persona”, escriu Simmel, “no acaba en els límits del seu cos físic o en l’àrea en què la seva activitat física queda immediatament limitada, sinó que més aviat abraça la totalitat dels efectes significatius que n’emanen de forma temporal i espacial. De la mateixa manera, la ciutat tan sols existeix en la totalitat dels efectes que transcendeixen la seva esfera immediata”. Aquests efectes, connectats amb l’avançada divisió econòmica del treball, poden ser considerats com una forma d’arxiu a través del qual es constitueixen la metròpoli moderna i els seus residents. Els “estímul externs i interns” que provoca la metròpoli no tenen cap importància preestablerta com a tals, sinó que, en canvi, treballen per *produir* connexions entre els residents, per més transitòries i febles que puguin ser aquestes connexions. També afecten profundament la personalitat urbana. Fonamentalment, posen en dubte el paper de la memòria en el context de la identitat urbana. El que posa en relleu la interpretació de la metròpoli de Simmel és la idea que la ciutat és una forma de medi, que satura la vida dels seus residents. Aquest espai de saturació és de ràpids canvis i transformació dels estímul i, per tant, té relació amb formes d’interacció social i amb la reproducció de formes socioespacials dins la ciutat, millor entesa com a “lloc”.

En la majoria d’interpretacions assenyades, els arxius es relacionen directament amb la conservació de certes parts del passat, col-

lectivament considerades d’importància. En el cas de la metròpoli, basada en el problema de la novetat constant i les experiències temporals, així com en la temporalitat del lligam entre els residents urbans, aquesta idea d’arxiu és en si mateixa problemàtica. Encara més: sempre hi ha una lluita contra aquest sentit de temporalitat i transició engendrat per la “metròpoli com a medi”.

Aquesta lluita esdevé més evident en les controvèrsies sobre l’espai i la producció espacial o de formes socioespacials significatives, que porten a una idea diferent de la “ciutat com a arxiu”. Aquí, diferents actors desenvolupen la creació d’un arxiu a través d’actes deliberats de conservació i memorialització per tal d’assegurar el seu lloc dins el pols de la ciutat. També s’estan desenvolupant, cada cop més, actes deliberats de destrucció com a estratègies per crear arxius. A més, la preservació històrica també es pot veure com un acte de destrucció o bé com un acte de conservació, tal com explicaré més endavant. En la interpretació de la “metròpoli com a medi”, que engendra intercanvis socials, l’arxiu esdevé una idea emergent, més aviat un principi d’ordenació d’estímul sobre el qual s’imaginem i es fan presents futures negociacions, abans que una noció donada del passat que ha estat considerada important i objecte de conservació. Aquest sentit de la “ciutat com a arxiu” sempre entra en conflicte, de vegades productiu i de vegades corrosiu, amb el sentit de “ciutat com a arxiu” que sorgeix en els actes de conservació i les estratègies per introduir l’espai a les agendes polítiques i socials particulars. Em centraré ara en la forma construïda com un altre aspecte en què la ciutat emergeix com a arxiu.

Conservació i destrucció

Els entorns urbans sempre estan en transició, mitjançant ampliacions de les estructures construïdes, a causa de noves iniciatives en matèria d’infraestructures i, cada cop més, per modernització. Actualment, aquesta

transició significa vitalitat, mentre que la falta de canvi, de vegades fins i tot de canvis radicals, significa estancament. Així, doncs, les ciutats més “vitals” d’avui dia, com ara Dubai, Xangai i Pequín, estan en continu moviment, cobertes tant d’obres de construcció com, en el cas de Pequín i Xangai, també de llocs de demolició. En altres ciutats, com Beirut, repetidament destruïda per les guerres, el procés de reconstrucció suscita debats sobre qüestions de patrimoni i preservació. Tanmateix fins i tot si una ciutat no és objecte de dramàtiques transformacions degudes a guerres o inversions financeres, la preservació de les estructures històriques altera invariablement l’entorn construït de la ciutat en alterar la seva pròpia atmosfera i el seu significat. La conservació s’assumeix com un mitjà de creació de memòria col·lectiva en qualificar certs llocs com a importants.

És més, la importància de la conservació històrica al món contemporani és un tema obert a debat. Com ha argumentat el teòric cultural Ackbar Abbas en diversos articles sobre Xangai, la preservació històrica no funciona tant per forjar la memòria col·lectiva com per acomodar i naturalitzar els canvis. Així, doncs, polítics, planificadors i promotors venen als ciutadans i turistes la “ciutat imatge” creada per aquests actes de preservació com a font d’ingressos a partir del turisme de masses, festivals, lloguers, etc. En llocs com Bombai, on actualment s’estan portant a terme grans transformacions amb vista a convertir-la en una ciutat de “classe mundial”, el nou moviment per a la preservació del patrimoni continua dominat per ciutadans d’elit. A causa d’una legislació molt particular de control dels lloguers promulgada ara fa quasi sis dècades, una gran part dels barris més antics està en mal estat. La mateixa legislació, però, impedeix el desnonament d’inquilins antics que paguen lloguers a preus determinats als anys quaranta i, per tant, ha aturat efectivament la renovació d’aquests barris.

Mentre que promotors i polítics han trobat recentment vies per subvertir totes aquestes regulacions i enderrocar alguns edificis del

segle XIX i de principis del segle XX, la condició d’aquests barris també ha afavorit un vigorós debat sobre la qüestió de la preservació. Com a primers exemples d’intents arquitectònics autòctons, vernaculars i populistes en una ciutat colonial, aquests barris s’han convertit en la llar de generacions d’habitants de Bombai amb profundes arrels i connexions històriques a la ciutat. Tanmateix aquests ciutadans estan atrapats avui per la paradoxal situació d’ocupar algunes de les propietats més cares del món, molt properes al districte central de negocis de la ciutat, mentre que es troben, d’altra banda, ràpidament privats de fer valer la seva veu en l’ambiciós procés de renovació de l’antic port i la ciutat comercial en un *hub* global de serveis.

En aquest context, les pràctiques de conservació són equivalents al que Mustansir Dalvi, arquitecte de Bombai, ha anomenat evocativament com a “eugenèsia arquitectònica”, o la congelació de l’aspecte extern de les construccions per tal d’ajustar-se a una imatge considerada com a “objectivament autèntica”. Encara més, aquesta forma d’eugenèsia equival en gran manera a imposar una visió i una estètica particulars basades en reivindicacions d’autenticitat que són àmpliament discutibles i que no tenen en compte la història real d’aquests barris. Tractant l’aspecte extern dels edificis com una guia, els conservacionistes associen aquests barris amb unes comunitats determinades, fins i tot quan l’evidència empírica mostra la cohabitació en aquestes zones de múltiples comunitats. Així, doncs, les estratègies de preservació es converteixen algunes vegades en projectes de neteja ètnica i acaben per eliminar la contribució de certs grups a la producció de la ciutat. D’aquesta manera, es fan circular informes considerats autoritzats, basats en l’anomenada experiència històrica d’alguns especialistes concrets. Aquest procés representa una de les formes de consagrar el passat en el procés d’eliminació a través del recurs a informes considerats autoritzats. L’entorn construït esdevé un arxiu en què s’aconsegueix un silenciament efectiu dels passats múltiples i la diversitat.

Ciutats amb una població heterogènia com Bombai i Beirut es troben potser en una situació diferent quan es tracta de la producció de l'entorn construït com a arxiu si les comparem amb altres com Dubai, Xangai o Pequín, on les transformacions ràpides i massives de l'entorn construït són indicadors d'altres tipus de senyals. En aquestes últimes ciutats, l'arquitectura és sovint una eina monumental en un intent de donar resposta a un nou món, forjat per les forces de la globalització contemporània. Quins tipus de senyals transmeten aquests nous paisatges urbans monumentals? En el context de ràpids canvis fisonòmics que fan que, cada cop més, ciutats que són diferents s'assemblin en aparença, es posa en dubte l'especificitat cultural assenyalada per l'entorn construït.

Si els arxius s'associen a la producció i disseminació de formes particulars com a significants d'un passat absent, la manca d'especificitat cultural fisonòmicament assenyalada complica el projecte d'imaginar la ciutat com a arxiu, almenys quant a la forma construïda. Aquests nous paisatges urbans transmeten nous tipus de senyals sobre l'emergència, declaració i resistència a la integració cultural global. De fet, fins i tot seria possible argumentar que els projectes constructius monumentals, com els que actualment s'estan realitzant a Pequín per als Jocs Olímpics, palesen la intenció de recollir un nou tipus d'hermetisme cultural, tot utilitzant un llenguatge internacional de disseny i estil. Com pot emergir la ciutat com un arxiu —transmetent senyals culturals particulars— en contextos tan diferents com els de les ciutats asiàtiques de Bombai, Beirut, Xangai, Pequín i Dubai descrits en aquest apartat? Per respondre a aquesta pregunta, ens caldrà centrar-nos breument en una elaboració teòrica de la mateixa noció d'arxiu.

Buits de navegació

Els arxius no són formes universals ni institucions uniformes que recullen tipus d'informació particulars al servei de projectes

d'història particulars o universals. En comptes d'això, hauríem de veure els arxius com a *llenguatges*, les característiques formals dels quals constitueixen memòria de diverses maneres per a diferents grups de persones. Aquesta posició suposa que el passat en si mateix, com a absència, és inherentment inestable i es reconstitueix constantment com a memòria a través de formes actives de record i de formes institucionals, tals com els arxius. El problema de l'arxiu, com han apuntat nombrosos teòrics, és l'assumpció de la importància a priori de la informació recollida dins l'arxiu formal, que normalment es considera que reflecteix alguna cosa més, quelcom que és menys tangible, com el talent cultural o una veritat superior. De fet, l'autoritat de l'arxiu descansa sobre aquesta assumpció.

Als apartats anteriors he esbossat, per una banda, la naturalesa fonamentalment efímera dels fluxos que constitueixen l'espai urbà i, per l'altra, els problemes de localitzar qualsevol arxiu sobre el que sembla que és l'aspecte menys efímer de l'espai urbà, és a dir, l'entorn construït. En última instància, estem forçats a afrontar el fet que els entorns urbans estan constituïts per un procés continu i acumulatiu de subtracció i destrucció, que forma una capa crucial de la història de quasi totes les ciutats contemporànies. Fins i tot he suggerit que la preservació històrica acaba sent una forma de destrucció.

En considerar la relació entre ciutats i arxius, faríem bé d'explorar el mateix entorn construït com un arxiu de la ciutat. Però, atesa la complexitat tant de les ciutats com dels arxius com a formes històriques, suggereixo el concepte alternatiu de "ciutat com a arxiu" com a eina amb la qual explorar tant les complexitats de les ciutats contemporànies com les dels processos pels quals es constitueixen els arxius. Portant això una mica més enllà, el concepte de "ciutat com a arxiu" suggereix una relació analògica entre ciutats i arxius en termes de forma i planteja la qüestió dels límits de cada forma. En formular d'aquesta manera la relació entre ciutats i arxius, con-

sidero que estem en disposició de preguntar-nos tant pels límits dels principis pels quals es constitueixen els arxius com pel problema de pertinença pel qual es constitueix la ciutat com un espai demogràfic.

En concret, si considerem els arxius no solament com a formes institucionals, sinó també com a *processos*, aquesta relació analògica entre ciutats i arxius comença a prendre una forma que correspon a les condicions particulars de les ciutats contemporànies. La idea de la metròpoli com a medi connectada a fluxos d'informació i estímuls continus i efímers, examinada anteriorment, és un avís sobre el fet que ens caldria un procés d'interpretació de l'arxiu per tal de comprendre la naturalesa d'aquests fluxos. Com a principi d'ordre, l'arxiu proporciona una base sobre la qual tenen lloc la història, la memòria i el record. Aquesta memòria estructura relacions entre desconeguts, i produeix d'aquesta manera un sentit de localitat urbana i de lloc. Per tant, la relació entre ciutats i arxius i el concepte de "ciutat com a arxiu" té una repercussió significativa, especialment en el context de la globalització, la profunda i èpica transformació socioeconòmica que afronta actualment el món. En resum, crec que la forma urbana contemporània pot proporcionar una eina teòrica per investigar la constitució dels arxius i viceversa.

La ciutat més enllà dels mapes

Els mapes i el mapatge han proporcionat històricament importants eines funcionals per navegar per la relació entre la "realitat" i les seves abstraccions. Faig èmfasi específicament ens els aspectes *funcionals* dels mapes perquè el concepte mateix de "realitat" és àmpliament discutit i els debats filosòfics sobre la naturalesa de la "realitat" són llegendaris. En un cert sentit, els mapes proporcionen punts d'ancoratge per a la producció d'arxius, ja que reflecteixen les transformacions del món urbà. Com indiquen nombroses anàlisis recents, la transformació èpica de la societat en una societat de tipus urbà té lloc

actualment a escala planetària. També la funció dels plans arquitectònics de donar forma a l'urbanisme contemporani està més aviat disminuint que no pas augmentant. Com indica l'arquitecte Kazys Varnelis, el funcionament de l'economia contemporània, basada en la informació, obvia "la necessitat de plans arquitectònics" (Varnelis, 2005). D'aquesta manera, suggereix que ja ha aparegut una "ciutat més enllà dels mapes", una ciutat que no pot ser mapada pel que fa a la seva arquitectura i infraestructura visibles. Aquesta nova percepció, que podríem anomenar "urbanisme invisible", és també un fenomen que ha estat estudiat per antropòlegs, que reivindiquen que cal estudiar la ciutat no solament en els seus aspectes físics, sinó també posicionant la seva gent i la seva xarxa, que produeix activitats com les infraestructures que permeten que funcioni la ciutat (vegeu Simone, 2004).

La transformació física de les ciutats en el context de la globalització es veu de vegades acompanyada pel desplaçament massiu de persones —tant físicament, com en el cas de Bombai i Beirut, com intangiblement, com en el cas de les *banlieues* parisenques, els habitants de les quals es troben cada cop més privats de fer valer la seva veu i empresonats en el seu lloc de residència, desplaçats en haver quedat immòbils. Així, doncs, ara la "ciutat més enllà dels mapes" no solament inclou el moviment de les forces econòmiques globals, sinó també les capes d'informació aportades per la gent en ser desplaçada dels seus hàbitats familiars o bé d'hàbitats perillosos o provisionals, en el moment en què es poden moure. La ciutat mateixa presenta una nova relació amb la densitat, la relació característica entre la gent i l'entorn, que defineix la producció de localitat urbana. La densitat de base espacial es transforma en un valor físicament absurd que és recodificat en les històries que la gent hi porta a través dels àmbits urbans mentre lluiten per reconstituir el seu lloc dins la ciutat. Per a la recerca urbana, esdevé important trobar vies de mapar aquestes estructures invisibles i emergents d'informació urbana per

tal de comprendre els processos pels quals els residents són reallotjats, a través de diversos espais i escales geogràfiques, en noves xarxes d'intercanvi i interdependència. Aquests tipus de transformacions proporcionen una via per explorar la idea de "ciutat com a arxiu" amb una certa profunditat.

Per utilitzar un exemple, em centraré en algunes de les transformacions que actualment s'estan produint a Bombai com una forma d'examinar la utilitat de la "ciutat com a arxiu". Com tothom sap, s'estima que aproximadament la meitat de la població de Bombai viu en assentaments informals, amb serveis pobres i àmpliament desconectats de la xarxa d'infraestructures. Popularment coneguts com a barris de barraques, tant pels residents com pels planificadors, polítics i promotors, aquests assentaments ocupen tan sols un 8% de l'espai total de la ciutat dins els seus termes municipals. Tanmateix estan geogràficament repartits per tota la ciutat i sovint es troben molt a prop dels barris benestants, i constitueixen, doncs, la veritable antítesi del districte segregat i aïllat de l'apartheid, la *banlieue* parisenca contemporània o el gueto. Això, als barris més desenvolupats, ha significat una inflació dels valors nocionals de la propietat de les parcel·les de terra en què es troben construïdes les barraques, fins i tot encara que moltes d'aquestes parcel·les de terra només existeixin com a resultat d'una reclamació a consciència o estiguin situades a sobre d'instal·lacions d'infraestructures i siguin, per tant, mediambientalment precàries, o bé es tracti de terres la propietat de les quals sigui objecte de disputa i es trobi bloquejada. Com que el flux de capital de l'estat real ha estat liberalitzat i el desenvolupament ha estat privatitzat, aquests assentaments informals s'han convertit en objectius molt valorats des del moment en què obstaculitzen el maquilatge de la ciutat seguint les línies de Xangai o Dubai. En aquest context, ha pres forma una nova forma de lluita, diferent de la lluita per conservar els barris històrics de Bombai que he comentat anteriorment.

A mesura que les parcel·les de terra on es troben aquests assentaments informals són absorbides pel paisatge formal construït de la nova ciutat, amb les seves aspiracions d'esdevenir el pròxim Xangai, molts residents són desplaçats a nous blocs d'apartaments construïts en parcel·les de terra prèviament destinades a això, sovint a gran distància de les seves llars originals. La barraca, en un cert sentit, constitueix una expressió material de la densitat en l'espai. Però la mateixa densitat pot ser reconceptualitzada, no solament com l'ocupació espacial d'un indret per una població determinada, sinó també com una xarxa d'informació i relacions, que poden ser independents de l'espai. Així, doncs, també es pot veure el desplaçament d'aquests residents com una separació de la densitat de la seva infraestructura informal de relacions i xarxes del lloc en si. Tot i que moltes de les lluites actuals a la ciutat s'articulen al voltant de la idea de fer valer un dret per a la ciutat, aquestes lluites es porten a terme abans que res per produir una paralització política i mantenir l'*statu quo*. Mentrestant, el capital especulatiu continua prosperant i fins i tot traient profit d'aquestes lluites, amb apostes efectuades sobre la futura configuració de la ciutat i beneficis aconseguits en el moment actual, basant-se en un esquema d'anticipació.

En aquest context, el repte tant per a la planificació com per a la política és la identificació de noves formes d'interès general o comú. La normativa de planificació urbana pren les infraestructures com a punt de partida i com a punt final, i entén les condicions urbanes subjacents en relació amb les infraestructures existents. Es considera que les infraestructures fan d'element aglutinador per constituir una esfera pública de forma automàtica, així com una indicació exacta de les condicions existents, fins i tot les demogràfiques. Però aquesta forma d'interpretar la base per a l'acció política està clarament en perill a mesura que l'urbanisme avança, marxant sota la melodia d'una "ciutat més enllà dels mapes", una invisible arquitectura de forces. Aquí, es pot articular de forma útil un nou concepte de política urbana en

referència a la “ciutat com a arxiu”. Seguint la meua anàlisi anterior, els arxius poden ser tractats més aviat com a punts d’ancoratge en la reconstitució de les relacions socials abans que com a reflexos d’un conjunt ja existent de condicions subjacents. Encara més, si podem tractar la densitat més com el reflex d’una xarxa d’informació i relacions que no pas com un indicador demogràfic de la *qualitat* i naturalesa de l’experiència del lloc, llavors suggereixo que aquestes noves formes mòbils de la densitat poden ser elles mateixes posicionades com una forma d’arxiu. La nova ciutat, en tant que ho va sent, pot ser així interpretada com un arxiu, i les lluites polítiques urbanes es podrien reposicionar dins un esquema d’anticipació abans que en un esquema de nostàlgia.

La pedagogia de la qüestió urbana

Aquesta “ciutat com a arxiu”, que inclou la reconstitució de la densitat urbana com a factor clau, pot proporcionar un important contrapunt per entendre com s’han d’interpretar les relacions emergents dins la nova ciutat. En proporcionar un mitjà d’enregistrament i *incloure* les inestabilitats de la informalitat urbana com a *informació* vital, la “ciutat com a arxiu” proporciona una òptica per veure els fenòmens emergents, a més de catalogar les formes històriques. Abans he suggerit que, més que destacar la capacitat de l’arxiu per representar exactament un passat en concret, utilitzem la idea d’arxiu com a forma de navegar pels buits del present, com una pràctica per interpretar i intervenir en les estructures urbanes creades per aquests buits, no per interpretar les estructures urbanes com un cobrellit o un palimpsest de formes històriques, conservat dins l’arxiu. Aquests buits del present no es creen únicament per destrucció mediambiental, catàstrofes o actes de terrorisme, sinó també per les transformacions quotidianes de l’espai urbà fetes per polítics, promotors i planificadors. En una era marcada tant per la destrucció com pel foment de la memòria i les identitats, així com per la proliferació

massiva de dades i informació i per la seva recollida i la seva organització, ens cal repensar la noció d’arxiu per tal d’atènyer un sentit dinàmic de l’ordre i la interpretació, desamarrat de les polítiques de conservació i creació d’evidències per a la interpretació històrica.

En un context com el de Bombai, però també en molts altres contextos urbans contemporanis, no es pot valorar un plantejament com aquest, ja que apunta a les possibilitats d’una política basada en un esquema d’anticipació abans que una que estigui basada en formes conegudes de disposició espacial i demogràfica. La noció de “ciutat com a arxiu” permet la producció d’eines de disseny urbà que tenen una visió molt diferent de la densitat demogràfica i la seva relació amb la infraestructura urbana. En aquesta visió, la densitat seria vista més aviat com a part d’un paisatge infraestructural mòbil i canviant abans que com un indicador estàtic que es reajustarà a través de nous *inputs* infraestructurals. En altres paraules, el perfil demogràfic de la ciutat, vist a través de l’òptica de la “ciutat com a arxiu”, posa en relleu informació que té relació amb el futur abans que informació que simplement ha de ser reorganitzada i purgada o, dit d’una altra manera, informació que pertany a un arxiu que només dibuixa les transicions històriques en contenir informació com a prova. Així, doncs, tot començant pel simple fet de la centralitat de les transformacions espacials, deixem de considerar aquestes transformacions espacials com a proves d’arxiu en la interpretació de les estructures urbanes contemporànies i la seva política. En lloc d’això, defensem un nou moviment metodològic per tal de proposar la pròpia ciutat en transformació com un arxiu del procés, un model que tindrà una profunda relació amb la nostra interpretació del passat com a història del present.

Un plantejament com aquest té implicacions pedagògiques pràctiques, particularment per a les professions relacionades amb el disseny urbà, compromeses a utilitzar la creativitat per a la producció de futurs urbans. En un ni-

vell més ampli, ens permet repensar els tipus d'eines necessaris per als projectes de regeneració urbana, precisament una característica constant de les ciutats contemporànies. En proporcionar un aparell teòric per al mapatge de les relacions emergents, abans que aïllar i classificar certes formes, unes com a pertanyents al passat i d'altres com a pertanyents al present, la "ciutat com a arxiu" també serveix com a intervenció metodològica en la recreació de les relacions quotidianes. En aquest sentit, la "ciutat com a arxiu" és fonamentalment una eina pedagògica, que anima la creativitat conceptual com la base per a la transformació política. Sense aquesta creativitat conceptual, la base analítica per a l'acció política continua sent fonamentalment conservadora. Si el disseny com a activitat professional està fonamentalment connectat amb el fet d'imaginar i produir el futur, llavors el concepte particular d'arxiu tractat en aquesta exposició de la "ciutat com a arxiu" pot proporcionar la base d'aquesta creativitat. En altres paraules, la "ciutat com a arxiu" treballa fonamentalment com una eina que recrea la nostra pròpia relació amb el futur, a través del seu potencial per intervenir en l'educació dels dissenyadors urbans.

Conclusió

Tant les ciutats com els arxius juguen un paper central en la constitució de la nostra interpretació de la vida social. La metròpoli moderna com a medi actua constantment com a mediadora, produeix i manté les relacions entre desconeguts. D'una manera semblant, un cop ens alliberem de les restriccions dels arxius com a formes institucionals oficials o particulars, estarem en millor posició per entendre l'arxiu més enllà del seu paper com a dipòsit de fets provats sobre el passat, sempre dirigit cap a un futur putatiu. En comptes d'això, en prendre una visió més ecumènica sobre quins tipus d'informació o activitats podrien ser incloses en un arxiu, comencem a veure una relació analògica en-

tre ciutats i arxius. En el context de la ràpida transformació de les ciutats contemporànies, cal que ens apartem d'una interpretació inherentment conservadora i conservacionista dels arxius perquè una visió d'aquest tipus influencia inevitablement la forma com percebem la política urbana. En canvi, podem resultar beneficiats si prenem la interpretació de la metròpoli moderna com a medi en qualitat de prototip de la "ciutat com a arxiu", un mètode per navegar per les profundes transformacions socials del present sense sucumbir a una visió del passat com a successió de formes històriques, conservades dins un arxiu que està ell mateix desconnectat del present. En lloc d'això, suggereixo que la "ciutat com a arxiu" és una via d'incrustar el passat dins el present com un fenomen temporal absent però continu, que no tracta la ciutat com un palimpsest de formes històriques i no considera l'arxiu simplement com un dipòsit d'aquestes formes.

Bibliografia

- ABBAS, Ackbar (2000). "Cosmopolitan Descriptions: Shanghai and Hong Kong," *Public Culture*, vol. 12, núm. 3, p. 769-786.
- SIMMEL, Georg (1950). "Metropolis and Mental Life", a *The Sociology of Georg Simmel* (traducció de Kurt Wolff). Nova York, Free Press, p. 409-424 (original donat com a conferència el 1903).
- SIMONE, A. M. (2004). "People as Infrastructure: Intersecting Fragments in Johannesburg", *Public Culture*, vol. 16, núm. 3, p. 407-429.
- VARNELIS, Kazys (2005). "The City Beyond Maps: from Bonaventure to One Wilshire," accessible *online* a kazys.varnelis.net (originàriament publicat a *Pasajes de Arquitectura y Crítica*, setembre de 2003).